

Simpozij „Ljudska prava izbjeglica u zapisima“ u Zagrebu

Tamara Štefanac

U studenome 2018. je u prostorima Znanstveno-učilišnog kampusa Borongaj održan simpozij „Ljudska prava izbjeglica u zapisima“ u organizaciji ICARUS Hrvatska i Znanstvenog zavoda Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu te u suradnji s projektom *Refugee Rights in Records* (R3), kojega zajednički provode Centar za informacije kao dokaze pri Odjelu za informacijske studije Sveučilišta u Los Angelesu i Centar za arhivske studije Sveučilišta u Liverpoolu. Ovaj je simpozij bila jedna u seriji radionica koje se odvijaju diljem svijeta, kako bi ukazale na pitanja povezana s dokumentacijskim pravima izbjeglica i tražitelja azila. Prvi simpozij projekta R3 održan je početkom 2018. u Arhivu otvorenoga društva u Budimpešti, potom na *University College* u Dublinu te u Centru za informacije kao dokaze pri Sveučilištu Kalifornija u Los Angelesu. Nakon zagrebačkog simpozija, idući se održava u Gradskom arhivu u Malmöu.

U središtu pozornosti ovog projekta su dokumenti, oni stvoreni u različitim oblicima i potrebni u svim fazama procesa izbjeglištva, a u svrhu realizacije ljudskih prava u neposredno sadašnjoj, ali i transgeneracijskoj perspektivi. Izbjegličke krize donose niz složenih i međusobno povezanih pitanja o nacionalnim državama, zakonima, granicama, ljudskim pravima, državljanstvu i identitetu, sigurnosti, raspodjeli sredstava i informacijskim i komunikacijskim tehnologijama. Dokumentacija, a posebno službeni dokumenti, predstavljaju osnovni, prožimajući i integralni dio ovih složenih pitanja, a rijetko su istaknuti kao takvi.

Izlaganja na Simpozija u Zagrebu

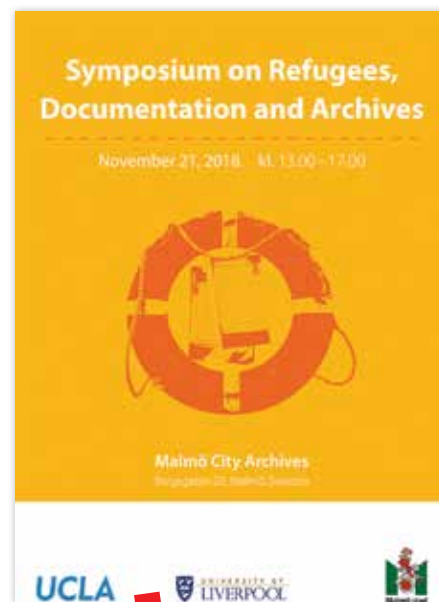

Simpozij R3 projekta u Švedskoj - http://www.arhiv.hr/Portals/0/Symposium_Refugees%2C%20documentation%20and%20archives.pdf

Dokumentacija, kako ju istražuje R3 projekt, u dijakronijskoj perspektivi služi kao poveznica prošlih događanja, sadašnje situacije i budućih potreba pojedinca i zajednice, pri čemu je u tome i uloga arhiva i pismohrana nezamjenjiva. Pomoću zapisa ustanovit će se nečiji identitet, dob, obiteljske veze, a neophodni su pri povratu vlasništva ili traženja reparacija, pri ostvarivanju prava na obrazovanje. Nerijetko imaju transgeneracijsku ulogu i nositelji su kolektivnog sjećanja. Također, dokumentacija ima veliku ulogu u svim aspektima sigurnosti i sigurnosnih prijetnji te je i u tome pogledu važno uključiti znanje arhivista i upravitelja zapisima. Istraživanjem se nastoji identificirati i razumjeti uloga suvremenih komunikacijskih i informacijskih tehnologija (uloga društvenih mreža ili zapisa u mobilnim telefonima) u procesima stvaranja, korištenja, čuvanja i pristupanja potrebnim zapisima i to iz perspektive izbjeglica, humanitarnih i državnih agencija.

Program simpozija započeo je obraćanjima prof. dr. sc. Nade Zgrabljic Rotar, predstojnice Odsjeka za komunikologiju Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu i dr. sc. Katice Jurčević, predstojnice Znanstvenog zavoda Hrvatskih studija, koje su ustvrdile kako se

društvo nalazi pred novim etičkim problemima obzirom na medijske komunikacije, te je u tom smislu posebno važno aktivno uključivanje znanstvene zajednice u istraživanje problema-

Simpozij R3 projekta u Švedskoj - http://www.arhiv.hr/Portals/0/Symposium_Refugees%2C%20documentation%20and%20archives.pdf

tike suvremenih problema migracija, izbjeglištva i procesa azila. O aktivnosti arhivske zajednice na tome području govorila je doc. dr. sc. Vlatka Lemić, predsjednica stručne udruge ICARUS

Hrvatska, a projekt *Refugee Rights in Records* i dosadašnje projektne aktivnosti organizirane diljem svijeta predstavila je prof. dr. sc. Anne J. Gilliland, prodekanica Informacijskih studija Sveučilišta Kalifornija u Los Angelesu. Problematiku uključivanja u društvo osoba u dobi od 18 do 28 godina koje dolaze iz nerazvijenih zemalja predstavio je Ivan Ančić iz Međunarodnog instituta za migracije koji sudjeluje u TanDEM projektu. Kao jedan od osnovnih problema istaknuo je nemogućnost pristupa statističkim podacima iz država iz kojih migranti dolaze. Tvrtko Barun iz Isusovačke službe za izbjeglice predstavio je aktivnosti ove organizacije kroz izdavanje časopisa *Staze*, prve publikacije u Hrvatskoj namijenjene izbjeglicama i tražiteljima azila, a koji ujedno i kao suradnici sudjeluju u stvaranju same publikacije. Istovremeno se putem publikacije informira i lokalna zajednica te se na taj način pridonosi i procesu integracije i prezentaciji istinitih informacija, koje često pod naletom lažnih vijesti izostaju iz drugih medijskih izvještaja. Ravnatelj Arhivske agencije Kosova Ramë Manaj iznio je kosovska iskustva izbjeglištva iz 1998. i 1999. godine, ujedno se osvrnuvši i

na problematiku pristupa arhivskom gradivu koje su stvorile inozemne organizacije prisutne na Kosovu, primjerice UN agencije. Problematiku proučavanja hrvatskog izbjeglištva kroz arhivsko gradivo predstavio je prof. dr. sc. Josip Jurčević, naglasivši važnost i opsežnost izvora za navedena istraživanja koji se čuvaju u crkvenim arhivima. Sociološko istraživanje o medijskoj praćenosti migrantske problematike dr. sc. Sandra Cvikić s Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar, Područnog centra Vukovar, povezala je s povijesnim traumama lokalnog stanovništva vukovarskog područja. Na uporabu pejorativne terminologije u medijskim izvještajima iz 2015. i 2016. godine upozorile su dr. sc. Suzana Peran i dr. sc. Anđelka Raguž s Hrvatskih studija i Hrvatskog katoličkog sveučilišta. Studentica Hrvatskih studija Jana Kapeter prikazala je problematiku statusa žena kao tražiteljica azila u Hrvatskoj, a o izazovima prilikom procesa spajanja obitelji govorila je Martina Prokl Predragović iz Isusovačke službe za izbjeglice, naglasivši poteškoće u pristupu valjanjoj dokumentaciji potrebnoj za procese traženja vize i samog fizičkog dolaska u državu u kojoj se traži azil i spajanje

obitelji. Otkako je usvojen Zakon o azilu 2003. godine, u sustav zaštite ušlo je tek 700 osoba. Proces spajanja obitelji u praksi obično traje od 10 do 12 mjeseci, a prethodno su u prosjeku obitelji bile razdvojene i do dvije godine. Predstavnica međunarodne udruge No Name Kitchen predstavila je aktivnosti organizacije u pomoći migrantima na granici Hrvatske i Bosne i Hercegovine te upozorila na iskustva izbjeglica koje tvrde kako im je zapriječeno službeno zatražiti azil u Hrvatskoj i kako su izloženi fizičkom nasilju na samoj granici. O korištenju arhivskog gradiva kao izvora u povijesnim istraživanjima migracija govorili su Marko Vukičević, Vlatko Smiljanić, Vladimir Šumanović i Danijel Jurković s Hrvatskih studija, dok je dr. sc. Filip Škiljan s Instituta za migracije i narodnosti upozorio na važnost dostupnosti zapisa istraživača nastalih korištenjem metodologije usmene povijesti, pohranjenih na različitim medijima.

Pojekt R3 nastavlja se i u 2019. godini kroz simpozij u Melbourneu, koji će se održati krajem kolovoza u sklopu obilježavanja Međunarodnog dana nestalih osoba. ■

Simpozij R3 projekta u Mađarskoj - <http://www.osaarchiv.org/press-room/announcements/Final-Report-Symposium-Refugee-Rights-Records-Published>

Mrežna stranica R3 projekta - <https://informationasevidence.org/refugee-rights-in-records>